

GUIA DOCENT

Assignatura: LITERATURA INFANTIL I JUVENIL

Codi: 13204a

Departament de Didàctica de la Llengua i de la
Literatura

Universitat de València

Professor: Josep Ballester i Roca

I.- DADES INICIALS D'IDENTIFICACIÓ

Nom de l'assignatura:	Literatura infantil i Juvenil
Caràcter:	Troncal
Títol:	Magisteri - Educació Infantil
Cicle:	Primer cicle
Departament:	Didàctica de la Llengua i de la Literatura
Professor responsable:	Josep Ballester i Roca 96.3864485 josep.ballester@uv.es

II.- INTRODUCCIÓ A LA ASSIGNATURA

La matèria pretén fer conèixer la literatura infantil i juvenil tant de la tradició cultural catalana com la tradició d'aquest vessant literari a nivell universal. Es fa del tot necessari que els futurs mestres tinguin un coneixement bàsic d'aquest llenguatge artístic que consumeixen els xiquets/tes per a poder proposar una educació literària íntegra i enriquidora.

III.- VOLUM DE TREBALL

	Hores/curs
ASSISTÈNCIA A CLASSES TEÒRIQUES-PRÀCTIQUES	38
PREPARACIÓ DE TREBALLS	30
PREPARACIÓ I PRESENTACIÓ CLASSES PRÀCTIQUES I EXPOSICIONS	20
ASSISTÈNCIA A TUTORIES	2
ASSISTÈNCIA A SEMINARIS I ALTRES ACTIVITATS	15
TOTAL VOLUM DE TREBALL	115

IV.- OBJECTIUS GENERALS

- Aproximar els estudiants al coneixement de la LIJ per què puguin descobrir les seues possibilitats a través de diverses activitats que facen viure i desenvolupen la sensibilitat i la creativitat, sense oblidar la praxis didàctica.
- Relacionar els objectius, continguts i activitats de l'ensenyament literari amb els referents teòrics i pràctics.
- Conèixer els diferents enfocaments metodològics de l'educació literària i les opcions didàctiques que hi són implícites.
- Conèixer les característiques dels diferents gèneres literaris.
- Reforçar i ampliar coneixements sobre moviments, èpoques, autors i obres de la literatura per a infants.
- Dominar els conceptes que permeten analitzar les característiques de funcionament de les produccions literàries.
- Conèixer i saber explicar els diferents conceptes literaris.
- Seleccionar els continguts d'aprenentatge adequats al nivell dels alumnes, als seus interessos personals i socials.
- Analitzar de manera crítica materials didàctics i produccions literàries per a infants i per a joves, i aplicar-hi criteris de selecció adients.
- Conèixer les diferents tipus de biblioteca i valorar la seua importància en la formació de l'alumne, especialment a través d'activitats i promoció de la lectura.
- Descobrir i analitzar les possibilitats de les noves tecnologies aplicades a la LIJ.
- Saber dur a terme una avaluació formativa i contínua de les produccions dels alumnes i dels processos d'ensenyament-aprenentatge implicats.
- Buscar bibliografia i saber preparar un treball escrit.
- Tenir una actitud investigadora que afavoresca la realització de recerques específiques.
- Reflexionar sobre les orientacions dels Decrets Oficials de l'Educació Infantil en la matèria que ens hi ocupa.

V.- CONTINGUTS

- 1. Introducció als conceptes generals de l'educació literària**
- 2. Genologia i anàlisi dels gèneres**
- 3. La biblioteca i les noves tecnologies**
- 4. La tradició oral literària i la rondallística**
- 5. Metodologia i problemàtica de l'estudi de la literatura per a infants**

VI.- DESTRESES QUE CAL ADQUIRIR

- Expressar-se de forma adequada oralment i per escrit per a ser un bon model lingüístic amb els seus futurs alumnes.
- Ser capaç d'analitzar i comprendre qualsevol text literari dirigit a nens.

- Saber utilitzar estratègies i recursos adients per al desenvolupament del llenguatge literari dels alumnes d'Educació Infantil.
- Saber analitzar de manera crítica manuals i materials literaris i didàctics per a infants i aplicar-hi criteris de selecció adients.
- Saber elaborar programacions globalitzades i ser capaç de dur-les a terme.

VII.- HABILITATS SOCIALS

- Capacitat de treballar en grup a l'hora d'enfrontar-se a situacions problemàtiques de forma col·lectiva.
- Capacitat per a debatre i per a argumentar amb criteris racionals.
- Capacitat de construir textos escrits comprensibles, organitzats i adequats al destinatari.
- Capacitat d'interpretar qualsevol text literari.
- Capacitat de construir discursos comprensibles, organitzats i adequats a les diverses situacions comunicatives.

VIII.- TEMARI I PLANIFICACIÓ TEMPORAL

	Setmanes
Objectius generals de l'ensenyament literari La competència literària El fet literari Els fonaments dels estudis literaris i la seua projecció didàctica La literatura per a infants: concepte i relació amb la literatura en general	2
Definició i caracterització. Diversos punts de vista a través dels temps El text poètic El gènere narratiu El teatre i la dramatització La premsa i el còmic El cinema Anàlisi i producció de textos	3
La biblioteca: un espai obert al món La biblioteca personal, d'aula, de centre i la pública Les noves tecnologies aplicades a l'ensenyament de la literatura i el seu aprofitament didàctic	2
Arrels històriques, morfològiques i psicoanàlisi del conte popular L'art de contar contes. L'univers, la màgia i el misteri a cau d'orella Els espais de la fantasia. Herois i heroïnes de rondalla. Personatges màgics (gegants, bruixes, dimonis...) i animals fantàstics (dracs, cuques, galls de foc...) Les rondalles meravelloses d'Enric Valor. La rondallística de l'àrea cultural catalana. La rondallística universal	5

Història, crítica i teoria de la literatura per a infants Informació i anàlisi: canals de difusió, mercat editorial i comercial, els creadors, institucions... La investigació: plantejaments La literatura per a infants i l'educació. L'altra literatura El llenguatge de la imatge Justificació i presència de la LIJ en els plans d'estudi	3

VIII.- BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA

- A.A.D.D.: 1987, *Els grans escriptors i l'escola*, Autors diversos, Barcelona, Eumo.
- A.A.D.D.: 1990, *Text i ensenyament. Una aproximació interdisciplinària*, Barcelona, Barcanova.
- A.A.D.D.: 1990, *La literatura infantil. Conferencias impartidas en el Curso de Verano "Literatura infantil: teoría, crítica e investigación" celebrado en Cuenca en julio de 1989*. Coordinadors Pedro Cerrillo i Jaime Padrino. Cuenca. Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha.
- A.A.D.D.: 1993, *La literatura infantil i juvenil valenciana. Elements per a un programa de lectura als centres*. València. Conselleria d'Educació i Ciència. Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa. Servei d'Ensenyaments en valencià.
- A.A.D.D.: 1999. *La nova biblioteca escolar*. Barcelona. Edicions 62.
- A.A.D.D.: *Teoria i pràctica al voltant de la literatura per a infants i joves*, recopilació dels I, II i III Seminaris de literatura infantil a càrrec de Carles Garcia i Gemma Lluch. València. Generalitat.
- A.A.D.D. : 2000, *De la narrativa oral a la literatura per a infants*. Alzira. Bromera.
- A.A.D.D. : 2002a, *Siete llaves para valorar las historias infantiles*. Barcelona. F.G.S.R.
- A.A.D.D. : 2002b, *La literatura infantil i juvenil catalana: un segle de canvis*. Barcelona. ICE de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- A.A.D.D. : 2006, *La sabateta de vidre. Viure, experimentar, somiar, llegir a principi del segle XXI*. València. Universitat València/ Perifèric.
- ABEYÀ, E. i VALRIU, C.: 1993, *Per fat i fat: contes per a tornar a contar*. Palma de Mallorca. Moll.
- ANDERSON IMBERT, Enrique.: 1996, *Teoría y técnica del cuento*. Barcelona. Ariel.
- BADIA, Dolors i al.: 1991, *Contes per fer i refer. Recursos per a la creativitat*. Barcelona. Graó. Col. Guix.
- BALLESTER, Josep.: 1999, *L'educació literària*. Universitat de València. València, 2ª edició 2007.
- BASSA I MARTÍN, Ramon: 1994, *Literatura infantil catalana i educació (1939-1985)*. Mallorca. Conselleria de Cultura, Educació i Esports. Direcció General d'Educació. Editorial Moll.
- BASSA I MARTÍN, Ramon.: 1995.: *Literatura infantil, missatge educatiu i intervenció socio-educativa*. Palma. Edicions de la Universitat de les Illes Balears.
- BASSA, Ramon et alii.: 1992, *Comicòmic*. Palma. Ed. Moll.

- BASSA, Ramon et alii.: 1993, *Una cosa que no és cosa... Les endevinalles a l'escola*. Palma. Ed. Moll.
- BASSA, Ramon et alii.: 1996, *Tris-tras. Les rondalles a l'escola*. Palma. Ed. Moll.
- BETTELHEIM, B. :1975, *Psicoanálisis de los cuentos de hadas*, Madrid. Crítica.
- BRAVO-VILLASANTE, Carmen: *Historia de la literatura infantil española*. Madrid. Escuela española. 1985.
- BRYANT, S.C.: 1983, *Com explicar contes*. Barcelona. La llar del llibre.
- CAPÓ, B. : 1992, *Costumari valencià*. Picanya. Bullent.
- CARRERAS, C. i al.: 1981, *Organització d'una biblioteca escolar, infantil i popular*. Barcelona. Rosa-Sensat, Edicions 62.
- CASAS, Lola i CENTELLAS, Jordi: 1988, *Jo llegeixo. Una experiència de biblioteca d'aula a Cicle Mitjà*. Barcelona. Pirene. Col. Deixeu-los llegir.
- CERVERA, J: 1992, *Teoria de la literatura infantil*. Bilbao. Universidad de Deusto. Ediciones Mensajero.
- CERVERA, J.: 1993, *Literatura i lengua en la Educación Infantil*. Bilbao, Mensajero.
- COLOMER, Teresa.: 1998, *La formació del lector literari*. Barcelona. Ed. Barcanova.
- CREUS, J.: 1989, *Fer escola des de la biblioteca*. Barcelona. La llar del llibre.
- CUNILLERA, LL.; ANGELATS, F.F.: 1993, *Una proposta didàctica per a l'ensenyament de la literatura*. Barna, Laertes.
- DENBY, D.: 1997, *Los grandes libros*. Madrid. Acento Editorial.
- DÍAZ-PLAJA, Aurora: 1982, *Guies de lectura: una eina de treball per als mestres entorn als llibres infantils publicats en català*. Barcelona. CEAC.
- DURAN, Teresa i VENTURA, Núria: 1979, *Setzevoltes: recull de contes per a narrar*. Barcelona. Graó.
- DURAN, Teresa i ROS, Roser. 1998, *Primeres literatures. Llegir abans de saber llegir*. Barcelona. Ed. La Galera.
- FLUIXÀ J. A.: 1995, *Jocs i estratègies d'animació a la lectura*. València. Generalitat Valenciana.
- GAMARRA, Pierre: 1987, *Llegir: per què? El llibre i l'infant*. Barcelona. Ed. Pirene. Col. Deixeu-los llegir.
- GARCÍA MARQUEZ, Gabriel.: 1996, *Cómo se cuenta un cuento*. Madrid. E.I.C.T.V., Ollero & Ramos, Editores.
- GARCÍA PADRINO, Jaime: 1992, *Libros y literatura para niños en la España contemporánea*. Madrid. Fundación Germán Sánchez Ruipérez. Col. Biblioteca del libro.
- GONZÀLEZ, Luis Daniel.: 1997, *Guía de clásicos de la literatura infantil y juvenil*. Madrid. Ediciones Palabra.
- HOBLIMANN, Bettina: *Tres siglos de literatura infantil europea*. Barcelona. Juventud. 1968.
- JANER MANILA, Gabriel: 1995, *Literatura infantil i experiència cognitiva*. Barcelona. Pirene. Col. Deixem-los llegir.
- LLUCH, G.: 1988, *De princeses i herois. La rondallística meravellosa d'Enric Valor*. València. Generalitat Valenciana. Conselleria de Cultura, Educació i Ciència. Col. Homenatges.
- LLUCH, G. :1998, *El lector model en la narrativa per a infants i joves*. València: Universitat de València.
- LURIE, A. :1990, *Don't Tell the Grown-Ups* (tr. cast.: *No se lo cuenten a los mayores*. Madrid: FGSR).
- MARZAL GARÍA-QUISMONDO, Miguel Ángel: 1991, *La biblioteca de centro y la biblioteca de aula*. Madrid. Ed. Castalia. Ministerio de Educación y Ciencia.

- MOROTE, P.: 1992a, "Hacia un concepto de Literatura Infantil y Juvenil". *Monteolivete*, 8, 111-116.
- MOROTE, P.: 1992b, *Cultura tradicional de Jumilla. Los cuentos populares*. Murcia: Real Academia Alfonso X El Sabio.
- NOBILE, Angelo: 1992, *Literatura infantil y juvenil. La infancia y sus libros en la civilización tecnológica*. Madrid. Ministerio de Educación y Ciencia. Ediciones Morata, S.A.
- PENNAC, Daniel: 1992, *Comme un roman* (tr. cat.: *Com una novel·la*). Barcelona. Ed. Empúries. Col Biblioteca Universal Empúries.
- RODARI, G. 1986, *Gramàtica de la fantasia*. Barcelona, Aliorna.
- SÁNCHEZ CORRAL, Luis.: 1995, *Literatura infantil y lenguaje literario*. Barcelona. Ed. Paidós.
- SAVATER, Fernando: 1986, *La infancia recuperada*. Madrid. Taurus ediciones.
- VALDRIU I LLINÀS, Caterina: 1994, *Història de la literatura infantil i juvenil catalana*. Barcelona. Ed. Pirene – La Galera.
- VENTURA, Núria: 1982, *Guía práctica para bibliotecas infantiles y escolares*. Barcelona. Cuadernos de Pedagogía.

IX.-CONEIXEMENTS PREVIS

- L'alumnat ha de disposar d'una competència suficient, oral i escrita, pel que fa al català. El mínim desitjable, amb intenció de millorar-lo, seria un A2. Altrament, tant el seguiment de l'assignatura com la intervenció en l'activitat acadèmica es farien impossibles.
- Els estudiants han de ser capaços d'elaborar discursos orals i escrits de forma coherent i adequada a l'àmbit acadèmic.
- Es pressuposa que els estudiants han adquirit els coneixements estudiats en les assignatures cursades en el primer i segon any de carrera.

X.- METODOLOGIA

Per tal d'assolir els objectius que es planteja aquesta assignatura, s'emprarà una metodologia activa que fa imprescindible la implicació de l'alumnat. S'hi fomentarà un acostament crític als diversos postulats teòrics i pràctics que s'hi aportaran sense excloure les seqüències *magistral*s que la matèria pot exigir. S'usarà, doncs, l'anàlisi crítica del discurs com a mètode d'aproximació a la realitat del fet literari i creatiu.

L'assignatura s'estructura:

1. Docència directa del professor amb tota la classe.
2. Tutorització dels alumnes a través de grups de treball.
3. Exposició per part dels estudiants dividits en grups sobre una part dels temes del programa i altres temes d'interès proposats.

Els alumnes disposaran, prèviament al treball conjunt a l'aula, d'un dossier de documents i materials teòricopràctics corresponent a cada bloc de continguts. El treball a l'aula partirà d'aquesta lectura prèvia i consistirà en l'aclariment de dubtes, amb referències a les idees més importants i/o de més difícil comprensió i amb ampliació dels continguts mitjançant explicacions del professor. Dins de cada bloc de continguts es proposarà treballs de reflexió i/o d'aplicació

pràctica per a dur a terme en grups de treball. La dinàmica ha de ser, des del primer moment, participativa i de debat.

Els estudiants faran un treball de recerca teòric i/o pràctic de manera individual o en grup reduït i serà orientat i supervisat pel professor.

Hi haurà una tutorització dels alumnes que, per grups hauran de reunir-se amb el professor per a parlar del projecte de treball.

XI.- AVALUACIÓ DE L'APRENENTATGE

L'avaluació final del curs tindrà en compte:

- La competència lingüística i comunicativa de l'estudiant, tant oral com escrita.
- El nivell aconseguit en l'adquisició de coneixements, habilitats, estratègies, tècniques, etc. específiques de la matèria i pròpies d'un futur mestre.
- La capacitat per a comprendre els enfocaments globalitzadors de l'educació infantil i per a fer programacions conseqüents.
- L'actitud vers l'assignatura i el respecte als companys, l'assistència i la participació a classe, l'interés i la constància per assolir una progressió positiva, la capacitat per a treballar en grup, etc.

Tots aquests factors es tindran en compte a l'hora de l'avaluació final definitiva i seran controlats mitjançant:

- A) L'assistència a classe
- B) Un comentari crític per escrit del manual de l'assignatura.
- C) La lectura d'un llibre de cada gènere literari dels que proposarem, realització d'una ressenya crítica i la presentació per escrit d'activitats que puguin reforçar la seua lectura.
- E) Un treball escrit i la seua exposició oral, en grup reduït, sobre un dels temes del programa.

Nota: En els treballs, proves i controls escrits es valorarà, òbviament, el contingut teòric i/o pràctic que es demane, però també l'adequació sintàctica i lèxica, la coherència formal i interna, la cohesió textual i la correcció. Pel que fa a aquest darrer aspecte, un treball o prova escrita presentats incorrectament, no serà admès; pel que fa a les errades ortogràfiques i gramaticals, s'aplicarà el criteri de la Unitat Docent: restar 0,2 punts per falta comesa.